

Kritiek van promovendi

Het verdient afkeuring dat, ter verkrijging van den doctoralen graad, het schrijven van een proefschrift verplicht is gesteld.

(N. P. Zijderlaan, V.U. – 1910)

Het toevoegen van stellingen achter een proefschrift ter verkrijging van de doctorsgraad moet overbodig geacht worden.

(Gezina H. J. v. d. Molen, V.U. – 1937)

Op de meeste proefschriften is de uitspraak van Pascal toepasselijk: 'Je n'ai fait celle-ci plus longue que parce que je n'ai pas eu le loisir de la faire plus courte'.

(R. P. van Exter, V.U. – 1955)

De mogelijkheid de doctorstitel te verwerven door de verdediging van een proefschrift, samengesteld uit door de promovendus reeds voor de promotie gepubliceerd eigen werk, heeft verschillende voordelen en verdient uit dien hoofde meer belangstelling.

(C. v. d. Stelt, V.U. – 1956)

Bij de huidige stand van zaken moet het studenten in het algemeen ontraden worden om te promoveren.

(D. J. Breed, G.U. Amsterdam – 1968)

Het is op medische gronden niet verantwoord paranimfen gedurende de promotieplechtigheid te doen staan.

(W. S. Sijperda, V.U. – 1968)

Het is te laken dat in Nederland in sommige takken van wetenschap een rijke gemakkelijker de graad van doctor kan behalen dan een arme.

(J. C. de Moor, V.U. – 1971)

Vanwege de hedendaagse gevoelswaarde van promotie maken, dient de aanduiding van de plechtigheid waarbij een doctorandus de titel van doctor wordt toegekend als 'promotie' te worden vervangen door de term 'verantwoording'.

(H. Wiersinga, V.U. – 1971)

De verdediging van stellingen bij promoties is een gebruik dat weinig past bij een wetenschappelijke benadering van een onderwerp.

(M. van Schothorst, Utrecht – 1969)

Promoveren een geliefdet

In de vroege middeleeuwen was de vrijheid om onderwijs te geven vrijwel onbeperkt en ongereguleerd. Iedereen die de toestemming had van de eigenaar, op wiens grond of in wiens huis hij les wilde geven, had daartoe het recht. Het woord doctor (afgeleid van het Latijnse docere = doceren, onderwijs geven) sloeg tot het eind der 12e eeuw op iedereen, die les gaf. Aan de kwaliteiten van de persoon werden toen nog geen eisen gesteld.

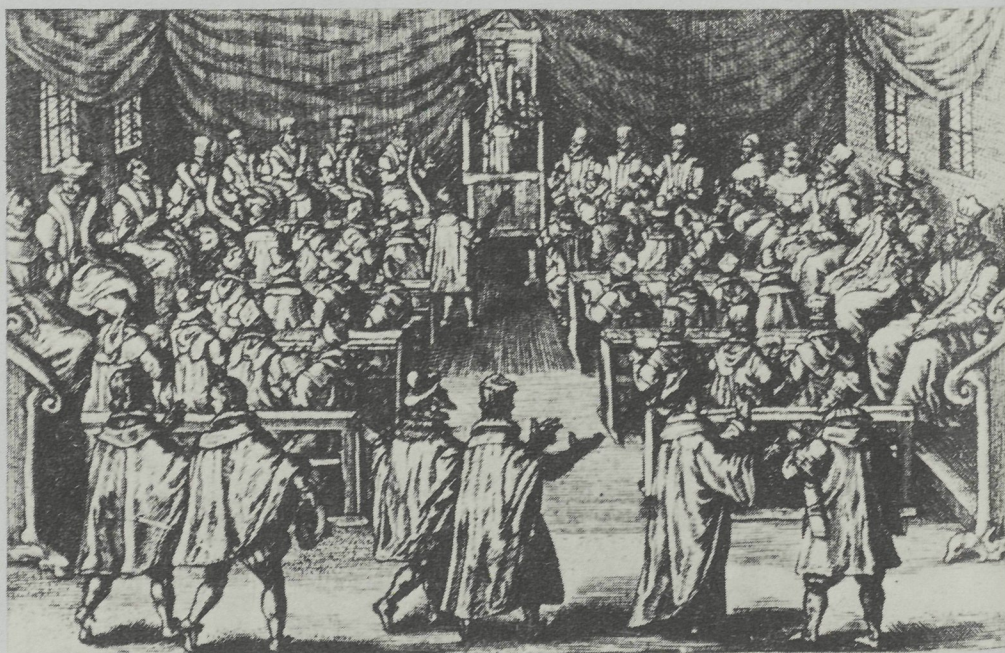
Benoemingen

Langzamerhand ontwikkelden zich echter scholen waar meerdere doctores les gaven. Werden de leraren eerst nog door de leerlingen financieel onderhouden, naarmate de scholen groeiden werd dit steeds moeilijker. In Italië ging men voor het onderhoud van de leraren toen een beroep doen op het stadsbestuur, dat over het algemeen wel geneigd was hierin te voorzien, vooral omdat een goede school

rijk en Engeland ook scholen die waren voortgekomen uit de oude kloosterscholen. Het recht om de leraren van deze scholen te benoemen kwam hier toe aan de bisschop of zijn plaatsvervanger, de kanselier. Deze verschafte de zgn. licentia docendi – de vergunning om onderwijs te geven. Het aanzien dat sommige steden zich wisten te verwerven door beroemde scholen binnen hun vesten, was voor andere steden aanleiding om ook scholen te stichten. Stadsbestuur, hertogen, koningen en keizers richtten scholen op, die echter meestal gedoemd waren geen lang leven te leiden.

Regeling

Het recht tot benoeming van leraren kwam uiteraard aan de oprichters van deze scholen toe. Uit deze veelheid van scholen, benoemingsrechten en daaruit voortvloeiende conflicten kwam de noodzaak voort een en ander definitief te regelen. De scholen,

Gravure van promotieplechtigheid begin 17e eeuw.

het aanzien van de stad aanmerkelijk kon verhogen. Het stadsbestuur kreeg op deze wijze echter ook invloed op de benoeming van de leraren. Het moest immers de toestemming verlenen. Het recht om leraren te benoemen kon op deze wijze een omstreden zaak worden. Niet alleen het stadsbestuur, maar ook de Kerk en de reeds aangestelde leraren wilden op de benoeming invloed uitoefenen.

Er waren in die tijd voornamelijk in Frank-

die vanwege het feit dat ze langzamerhand meerdere wetenschappen gingen doceren (naast theologie, de vrije kunsten, rechten, filosofie) meer het karakter van een universiteit (van het Latijnse universitas = alomvattend) kregen, gingen zich organiseren volgens het toen gebruikelijke gildesysteem. Leraren en leerlingen vormden samen een gilde, waarbinnen echter duidelijke rangen en standen waren aangebracht, en waarbij de overgang van de ene rang